

Posudek na bakalářskou práci

Název: Virtuální komunita a multilingvní komunikace: Příklad Sklepná

Autorka: Tereza Gibišová

Fakulta humanitních studií, Univerzita Kalova, Praha 2020, 53 s.

Předkládaná práce je dalším výstupem z týmového výzkumu, který je realizován v rámci kurzu Terénní antropologická praxe a je realizován v jihoslovenské vesnici. Tématem Terezy Gibišové se stala problematika jazyka v bilingvní, resp. multilingvní obci Sklepná. Svůj projekt autorka původně koncipovala jinak. Zajímaly jí jazykové praxe s ohledem na lokální samosprávu. Ptala se, jak je užíván jazyk v etnicky smíšené lokalitě, kde zákon garantuje úřední komunikaci jak ve státním jazyku, tak v jazyce menšiny. Nicméně koronavirová epidemie celý projekt zkomplikovala. Autorka se nemohla vrátit zpět do výzkumného terénu, aby dokončila svůj fieldwork. Z toho důvodu došlo k redefinování úkolu bakalářské práce. Autorka chtěla využít získané poznatky a zároveň dále se věnovat sledovanému terénu a částečně i tématu. Proto se rozhodla otázku bilingvní komunikace sledovat v online prostředí. Kopírovala tak strategie, které většina lidí musela v první polovině roku 2020 přijmout. Změna tématu práce se promítla do dvou oblastí: nasazení autorky a spolupráce v rámci týmu. Jednak se autorka dokázala pružně zaměřit na nové téma a realizovala nový výzkum, jednak využila data, která byla vytvořena v rámci badatelského týmu v terénu v offline prostoru (především data ze svého výzkumu ale také z výzkumu kolegů). Díky tomu se jí povedlo práci dokončit. Komentář k výsledku podávám níže.

Bakalářská práce Terezy Gibišové je standardně členěna a jednotlivé části jsou naplněny relevantním obsahem. Teoretická část je logicky strukturována. Autorka se zde věnuje dvěma oblastem. První je bilingvismus a druhým je online prostředí a komunikace v něm. Seznamuje čtenáře se základními definicemi. Za užitečné pokládám představení konceptu virtuální a organické komunity, konceptu, který autorka užívá v interpretaci dat jako výchozí koncept pro zodpovídání výzkumné otázky: „Jakou pozici zaujímají jazyky v rámci Facebookové skupiny obce?“

Pro zodpovězení výzkumné otázky autorka, v souladu s kurzem použila kvalitativní přístup k datům. Opírala se i o zúčastněné pozorování, nicméně ve vztahu k Facebooku volila spíše obsahovou analýzu rozšířenou o porozumění kontextu komunikace. V metodologické části se autorka snaží vyrovnat s výzkumem v online prostředí, představuje výzkumné strategie, které posilují kvalitativní povahu získaných dat. Nicméně opět s ohledem na limity vstupu do terénu, nebylo možno vše využít. Komentář si dovoluji k přesnosti dat, resp. jejich prezentace. Týká se to metodologie – představení vzorku, ale tato bolest se ukazuje i dále v textu. Autorka při popisu je spíše povšechná. Konkrétně ji vyčítám jisté paušalizace a zjednodušení. Na různých místech v textu se opakuje, že většina obyvatel je bilingvní (maďarština slovenština), což ve studii o užívání jazyka nepřispěje k detailní analýze. Bylo by dobré uvést, že různé skupiny mají různý kontakt/komunikaci v jedné, druhé či obou jazycích. Tyto informace jsou obsaženy např. v textu Ivany Skenderiji, kterou autorka bohužel necituje. Navíc autorka ignoruje, že v obci/virtuální i organické komunitě jsou i lidé, kteří jsou kompetentní v dalších jazycích (čeština, němčina, angličtina, dříve i srbština). Stejně tak níže v textu autorka mluví o starších lidech (s.33), aniž by opět byla přesnější.

Vlastní popis, analýza a interpretace dat je rozdělena do dvou částí. V první autorka představuje Facebookovou skupinu. Tyto pasáže jsou kontextové pro řešení zvolené výzkumné otázky, nicméně

jsou v podstatě organickou částí původní studie, přesněji výstupem z realizovaného výzkumu. Proto mohla autorka formulovat ještě jednu výzkumnou otázku. Popis a analýza Facebookové skupiny se snaží představit přispěvovatele a témata, popřípadě formy příspěvků, a to vše dohromady. Někdy řezy zobrazovanou sociální realitou by byly ku prospěchu věci. Tedy bylo by prima, kdyby autorka v jedné části pojednala členy skupiny a aktivní uživatele. V další řezu se zaměřila na témata/obsahy a propojila je s identifikovanými aktéry a posléze se zabývala nástroji komunikace fotografie x video x piktogram x jazyk, což by vytvořilo odrazový můstek k druhé výkladové kapitole.

Představení Facebookové skupiny není příliš detailní. Samozřejmě je to důsledek okolností, za kterých vznikala. Autorka nezná všechny členy skupiny, ani aktivní uživatele, nicméně něco o sobě tito lidé na FB říkají a to mohlo být zapojeno do výkladu a interpretace. Na druhou stranu oceňuji, že autorka identifikuje klíčové obsahy, které se na stránkách sdílejí (úřední oznámení, události obce, víra, výlety jedné agentury, zájmová činnost jednoho aktéra, bazar – označený jako sousedská výpomoc). Přesto by mne zajímalo, zda na stránkách se neobjevují informace osobní povahy? Všechny autorkou identifikované kategorie by bylo jistě možné hlouběji analyzovat a uvažovat jakou povahu získávají v rámci virtuální komunity. V tomto směru mne napadá uvažovat o nejvíce sledovaném příspěvku – Dni obce a např. interpretovat ho skrze koncept rituálu situovaném do online prostředí. Jiný pohled na povahu Facebookové skupiny se mohl zaměřit na provázanost obou komunit, virtuální a organické, (např. Správce říká, že přijímá partnery členů skupiny, protože by,, se po nepřijetí žádosti mohli urazit. s. 30; nebo odpovědět na otázku, proč starostka neintevenuje v online prostředí na dehonestující komentáře příspěvků spojených s výkonem své funkce (s. 32), zatímco v offline prostředí je situace možná jiná. Zde by pomohlo i diskutovat problém s literaturou.

Druhá část práce je věnována zodpovězení výzkumné otázky. Sleduje, jak se dva vybrané jazykové kódy slovenština a maďarština uplatňují na Facebooku. Zde se čtenář dozvídá velice zajímavá data, která odkazují k etnickému/národnímu, státně-politickému kontextu života v organické a virtuální komunitě. Zachycuje i generační proměnu v preferenci jazyka. Autorka odhaluje, jak skrze jazyk se udržují či ustanovují hranice, popřípadě ruší (cenný je postřeh o funkci překladáče na fb). Oceňuji pasáže, kde autorka dokázala příspěvky na Facebooku propojit s daty z terénu, stejně jako využít studií svých kolegů pro prohloubení kontextu. Bohužel ale často práce trpí neznalostí aktérů. Také interpretace, především intepretace opřené o akademický diskurz a teorie je v textu málo, resp. chybí. S velkým smutkem musím ovšem konstatovat, že autorky povšechnost se promítá i do tvorby dat (jejich popisu). Autorka není přesná. To vše což brání komplexní a hlubší analýze.

Navzdory podnětům, které v posudku zazněly, oceňuji, že se studentka dokázala mobilizovat, změnila téma a práci dokončila. Vytvořila sice ne moc do hloubky promyšlený a interpretovaný text, který bych shrnula slovem *zjednodušení* zkoumané sociální reality. Přesto práci nelze upřít logickou strukturu, lineární směřování k zodpovězení výzkumné otázky, a dílčí zajímavé pasáže. Skutečnost, že se autorce daří zprostředkovat a přeložit popisovanou realitu, potvrzuje to, že já sama jako expert na studovaný terén, konkrétní organickou i virtuální komunitu v textu nacházím.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji známku velmi dobře až dobře v závislosti na obhajobě.

V Praze 17. 9. 2020

Dana Bittnerová